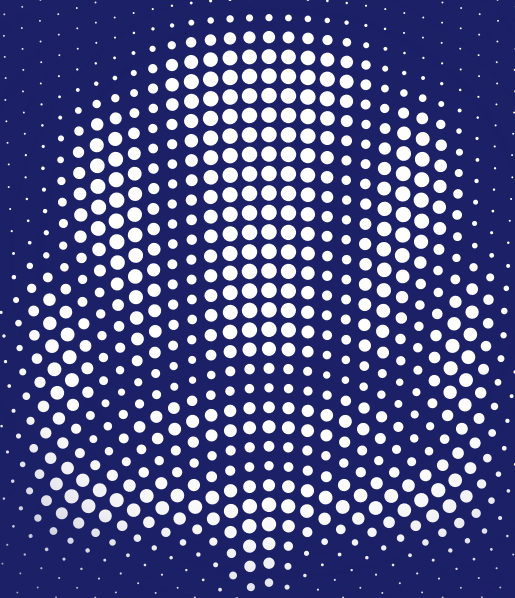

Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Staat van de Kamer 2024

Dit is de vijftiende Staat van de Tweede Kamer: een overzicht van relevante feiten en cijfers die gaan over het Kamerwerk in 2024. De cijfers gaan terug tot 2019, zodat een helder beeld van de afgelopen Kamerperiode ontstaat. De Staat van de Kamer gaat over de Kamer als geheel: dit document bevat geen informatie over werkzaamheden van fracties of individuele Kamerleden.

Enkele feiten en cijfers op een rij

In 2024 zijn 919 amendementen ingediend; dat is bijna evenveel als de 972 amendementen die in 2020 ingediend werden. Dat is een forse stijging in vergelijking met de in 2023 ingediende 676 amendementen. Een amendement is een voorstel van één of meer Tweede Kamerleden tot wijziging van een wetsvoorstel. Als de meerderheid van de Tweede Kamer voor een amendement stemt, wordt de wijziging in het wetsvoorstel opgenomen.

In 2024 zijn 3978 moties ingediend; bijna 500 meer dan in het jaar ervoor. Tijdens het wekelijkse vragenuur op dinsdagmiddag zijn 96 mondelinge vragen behandeld; 8 meer dan de 88 in het jaar ervoor. Er was sprake van een parlementaire noviteit. De kandidaat-bewindspersonen van het kabinet-Schoof namen deel aan individuele hoorzittingen. Hierin konden Kamerleden de nieuwe ministers en staatssecretarissen vragen stellen en konden de kandidaat bewindspersonen hun motivatie toelichten. Dit is terug te zien in het aantal hoorzittingen in 2024: 25.

De parlementaire enquête Corona is in februari van start gegaan. Ook in februari presenteerde de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening haar rapport 'Blind voor mens en recht'. In het rapport worden harde oordelen geveld over alle staatsmachten, ook de Tweede Kamer.

Er zijn 110 debatten over regeringswetgeving gevoerd; bijna een verdubbeling van de 61 wetgevingsdebatten in 2023.

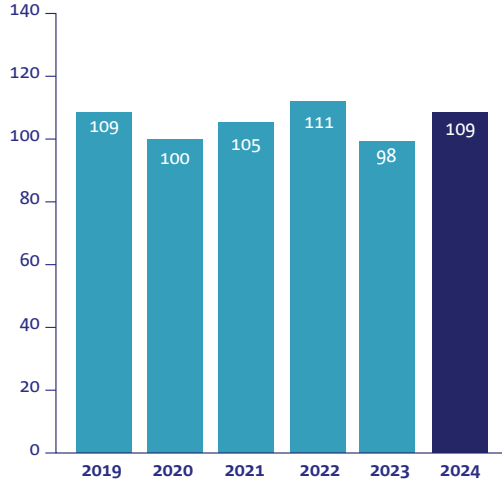
2024 zag een forse toename van het aantal aan de Kamer aangeboden petitie's: een record aantal van 195 petitie's aangeboden, hoogste aantal sinds 2018. Dat is een stijging van dertig procent in vergelijking met de 118 in 2023.

Zelfreflectie

Deze Staat van de Kamer is onderdeel van de Ramingsstukken 2026, en kan desgewenst worden betrokken bij de behandeling daarvan. Doel ervan is om, op basis van de weergegeven kengetallen, met elkaar te reflecteren op (ontwikkelingen in) het eigen handelen.

1. Plenaire vergaderingen

Aantal plenaire vergaderingen

Aantal regelingen van werkzaamheden

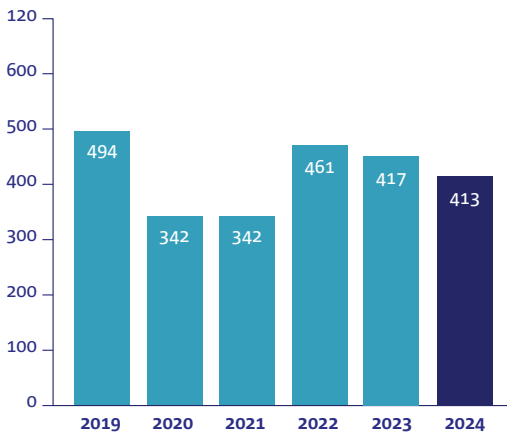
2024:	153
2023:	133
2022:	163
2021:	137
2020:	130
2019:	151

De langste regeling in 2024 duurde 53 minuten (1 oktober 2024)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal uren	879	819	794	875	718	837
Gemiddelde duur	8,0	8,2	7,5	7,9	7,3	7,7

2. Plenaire debatten

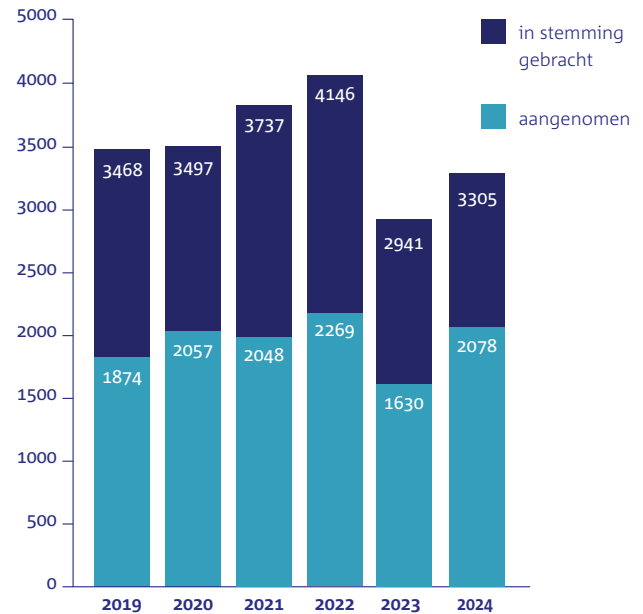
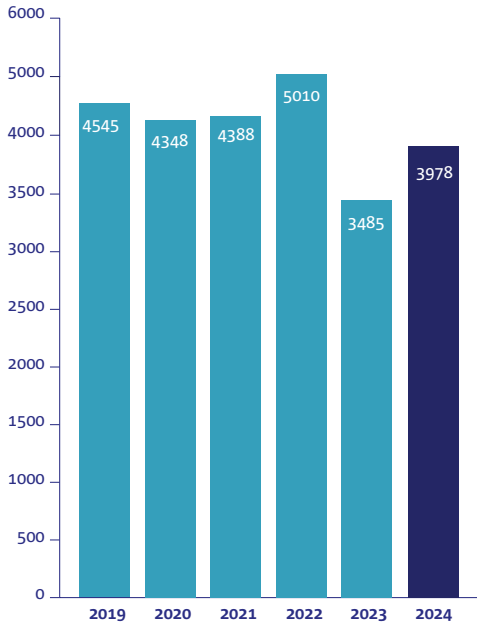
Aantal plenaire debatten

Debatten over:	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Regeringswetgeving	82	78	65	99	61	110
- Waarvan begrotingen en suppletoire begrotingen	29	31	31	34	18	55
Initiatiefwetgeving	11	16	9	21	23	10
Tweeminutendebat	280	170	188	275	265	218
Dertigledendebat	18	3	4	4	8	11
Interpellatiedebat	2	0	0	3	1	1
Overig	101	75	76	59	59	63

3. Moties

Aantal ingediend

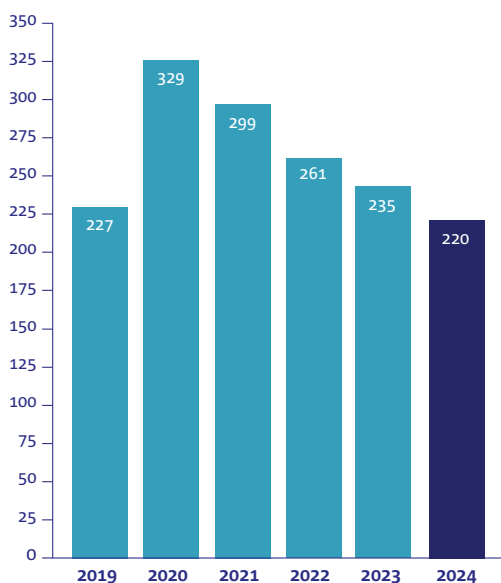
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Percentage aangenomen van:						
- In stemming gebracht ¹	54	59	55	55	55	63
- Ingediend ²	41	47	47	45	47	52
Aantal overgenomen	29	12	2	73	47	32

¹ Dit kunnen ook moties zijn die in een eerder jaar zijn ingediend.

² Stemmingen kunnen ook plaatsvinden in een later jaar dan de motie is ingediend.

4. Wetsvoorstellen en wetgevingsoverleggen

Totaal aan wetsvoorstellen

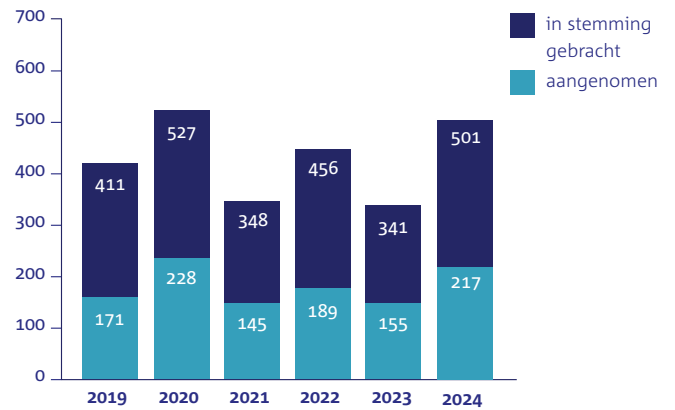
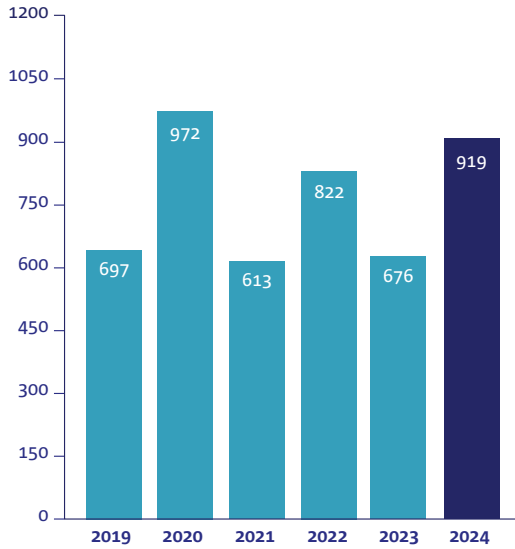

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Begrotingswetsvoorstellen	89	141	154	137	122	124
Overige regeringswetsvoorstellen	124	171	131	110	99	93
Initiatiefwetsvoorstellen	14	17	14	14	14	3
Wetgevingsoverleggen ³	34	75	52	48	24	47

³ Een wetgevingsoverleg wordt alleen gevoerd over grote en gecompliceerde wetsvoorstellen, waarbij vaak ook sprake is van relatief veel amendementen. Soms ook om de plenaire agenda te ontlasten.

5. Amendementen

Aantal ingediend

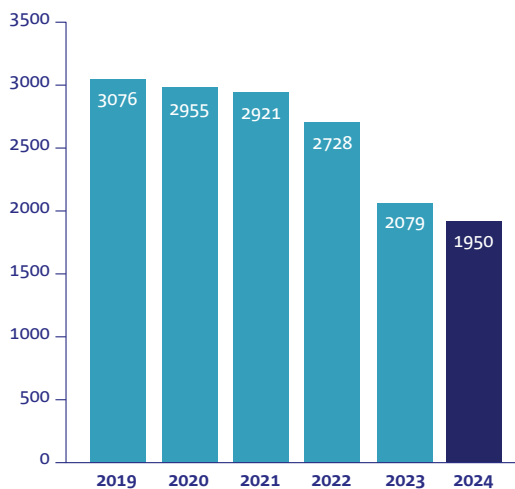
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Percentage aangenomen van:						
- In stemming gebracht ⁴	42	43	42	41	46	43
- Ingediend ⁵	25	23	24	23	23	24
Aantal overgenomen	0	0	0	0	0	0

⁴ Dit kunnen ook amendementen zijn die in een eerder jaar zijn ingediend.

⁵ Stemmingen kunnen ook plaatsvinden in een later jaar dan het amendement is ingediend.

6. Schriftelijke en mondelinge vragen van individuele Kamerleden

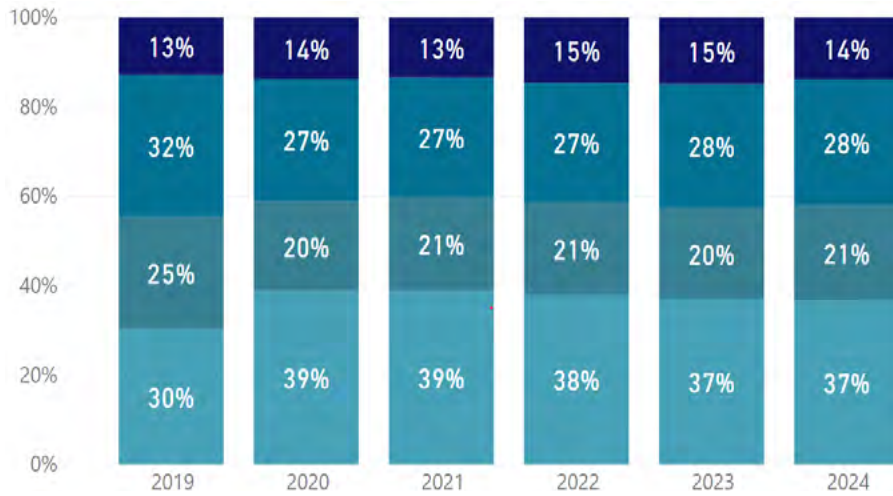
Aantal schriftelijke vragen

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aangemelde mondelinge vragen	1275	828	692	1105	1100	1129
Mondelinge vragen vragenuur ⁶	131	92	78	97	88	96

⁶ Bedoeld zijn de mondelinge vragenreeksen, bestaande uit de vragen van de eerste vraagsteller en de vervolgvragen van andere leden.

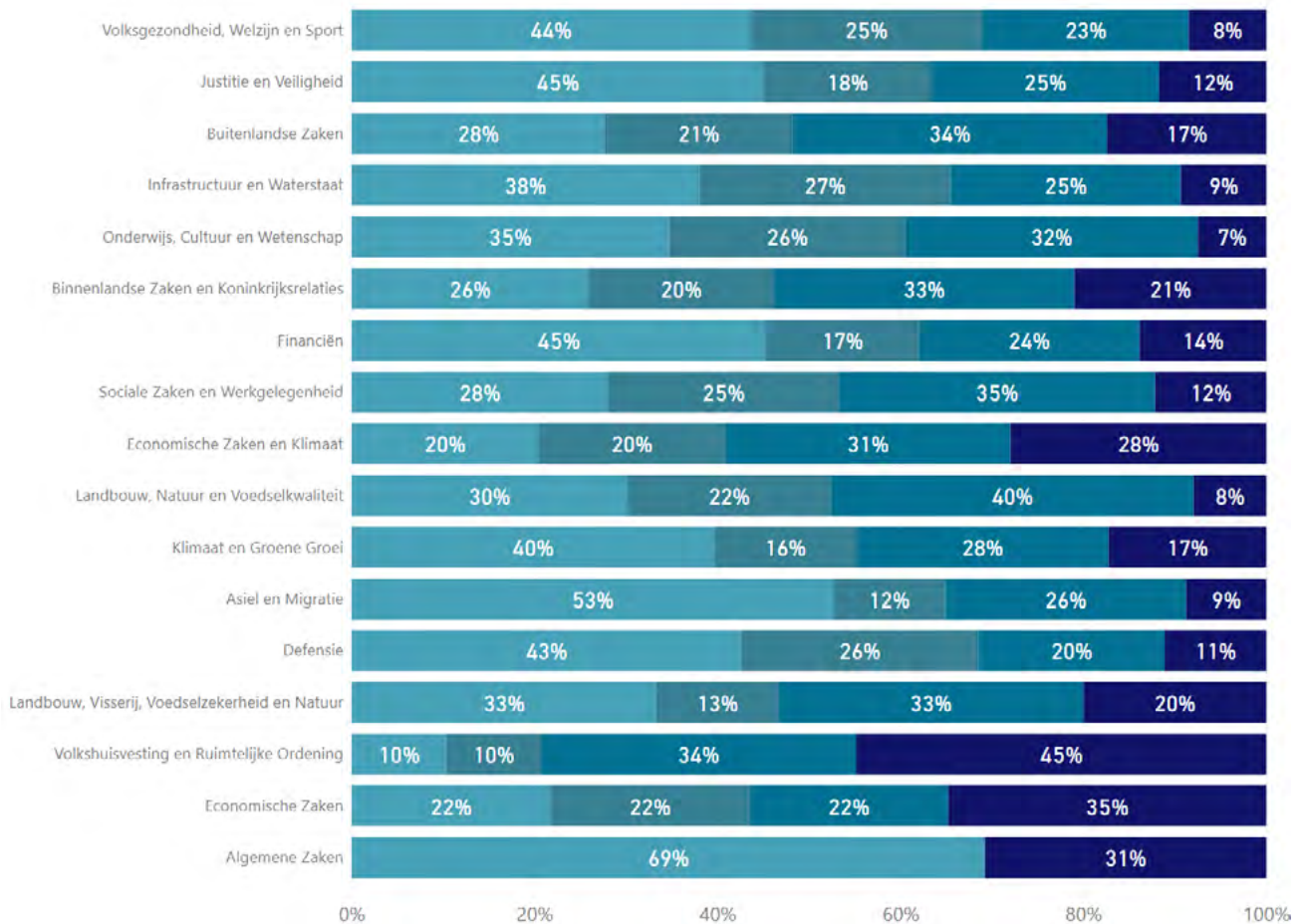
6.a Beantwoordingstermijn schriftelijke vragen ⁷

⁷ Uitgegaan wordt van schriftelijke vragen die zijn beantwoord in het desbetreffende kalenderjaar. Dit kunnen ook schriftelijke vragen zijn die in een eerder jaar zijn ingediend. Uitsluitend beantwoorde vragen worden geteld. In artikel 12.2 van het Reglement van Orde Tweede Kamer is vastgesteld binnen welke termijnen schriftelijke vragen beantwoord moeten zijn.

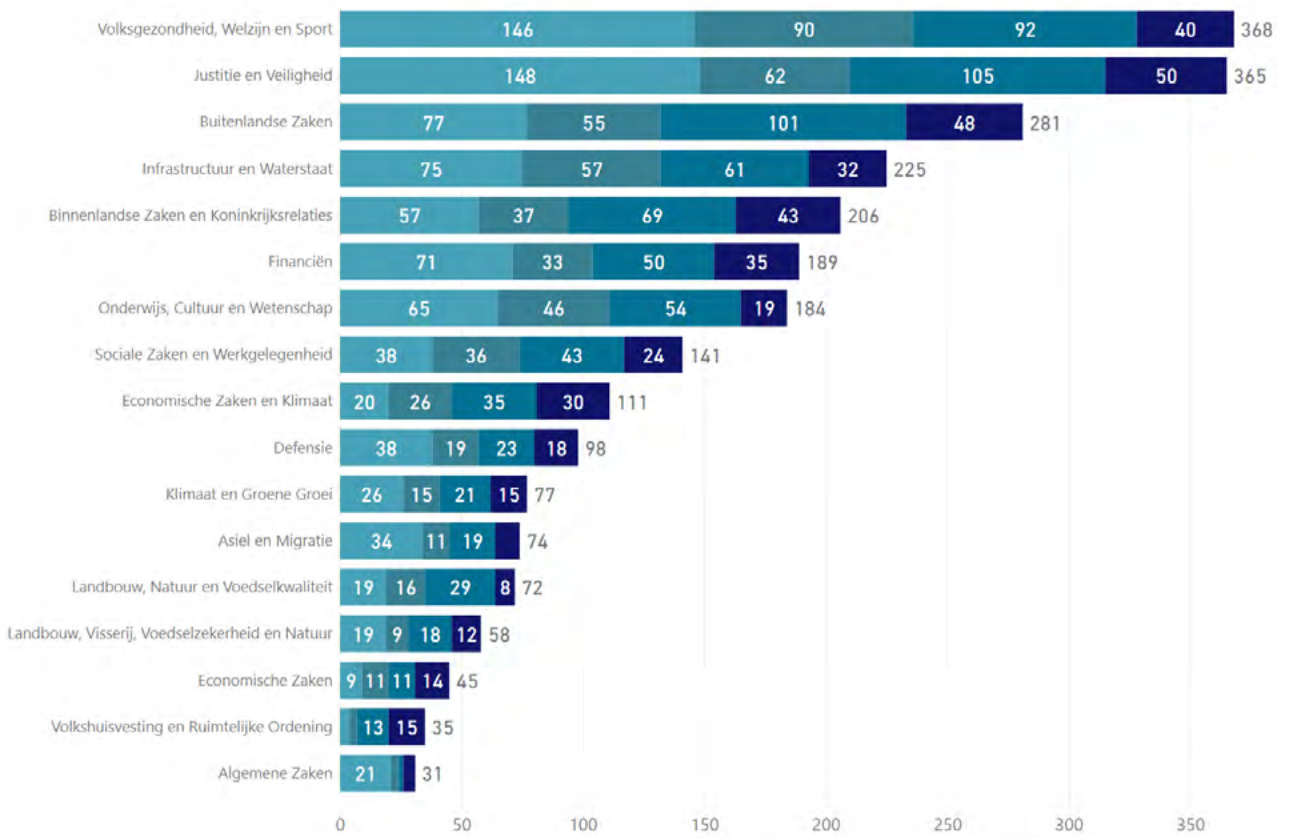
● Antwoord op tijd ● Minder dan één week buiten termijn ● Meer dan één week buiten termijn ● Meer dan één maand buiten termijn

6.b Beantwoordingstermijn per ministerie 2024 (%)

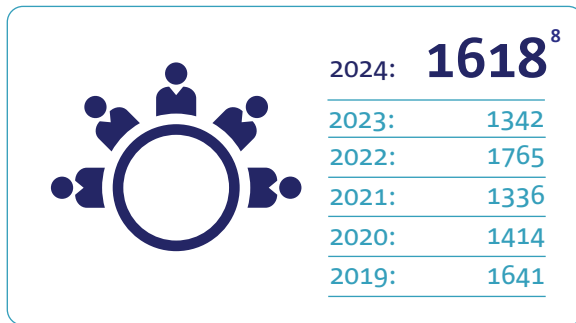
● Antwoord op tijd ● Minder dan één week buiten termijn ● Meer dan één week buiten termijn ● Meer dan één maand buiten termijn

6.c Beantwoordingstermijn per ministerie 2024 (aantallen)

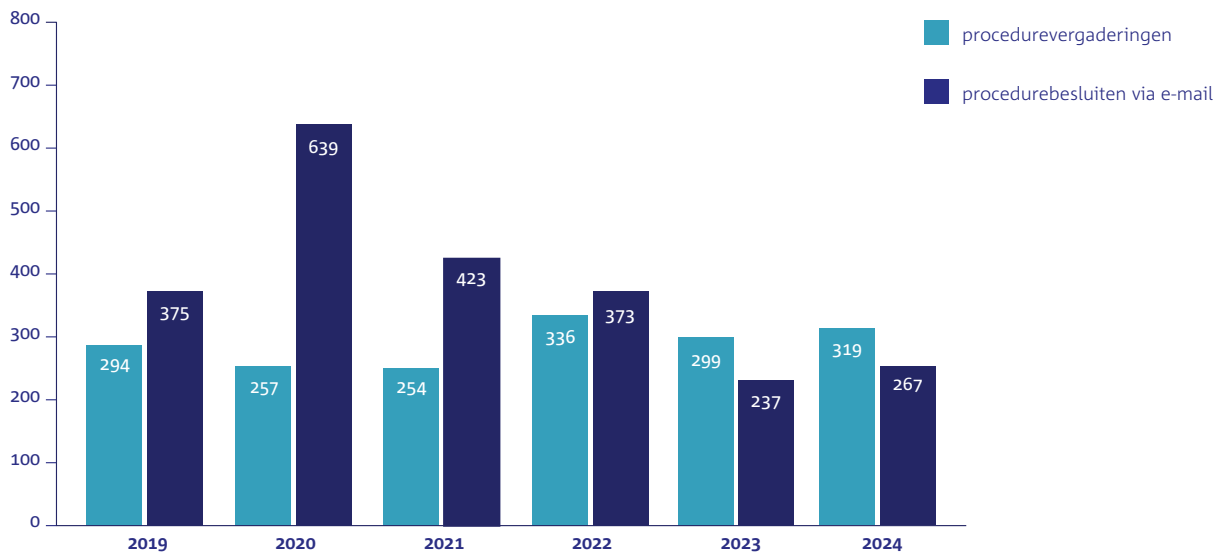
● Antwoord op tijd ● Minder dan één week buiten termijn ● Meer dan één week buiten termijn ● Meer dan één maand buiten termijn

7. Aantal commissievergaderingen (alle vormen)

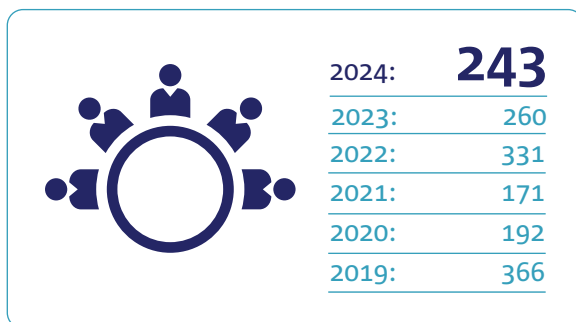

⁸ Dit aantal betreft de som van de volgende commissieactiviteiten: commissiedebat, gesprek, hoorzitting, rondetafelgesprek, notaoverleg, procedurevergadering, technische briefing, wetgevingsoverleg, constituerende vergadering, delegatievergadering, ontbijtbijeenkomst Parlement en Wetenschap, petitie, vergadering en verhoor.

8. Aantal procedurevergaderingen en procedurebesluiten via e-mail

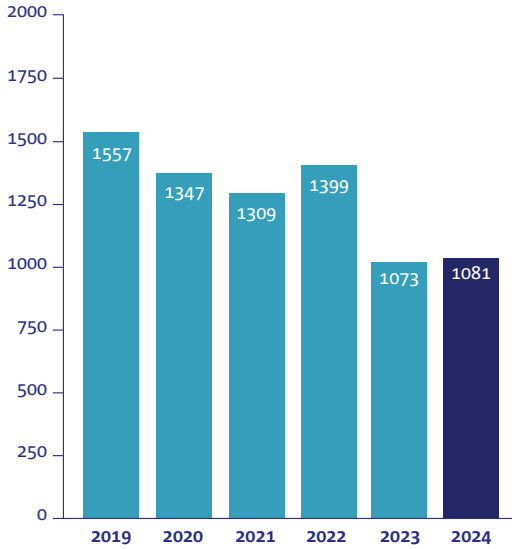
9. Aantal commissiedebatten

10. Gebruik van informatiebronnen in het constitutionele proces

Brieven aan regering⁹

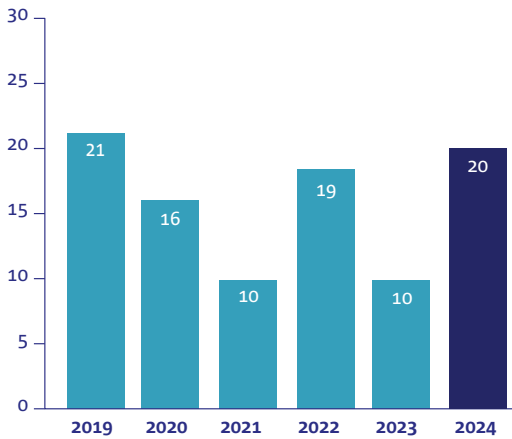

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Feitelijke vragenlijsten	248	267	245	267	203	218
Schriftelijk overleg	265	417	391	368	412	275

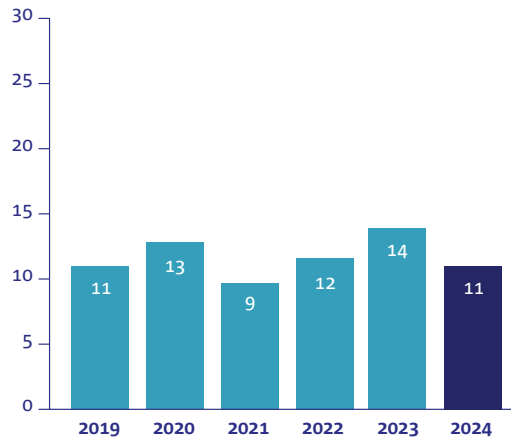
9 Hieronder vallen ook veel verzoeken aan een bewindspersoon om te reageren op een brief van een derde.

11. Parlement en Wetenschap¹⁰

Aantal wetenschappelijke netwerkverkenningen

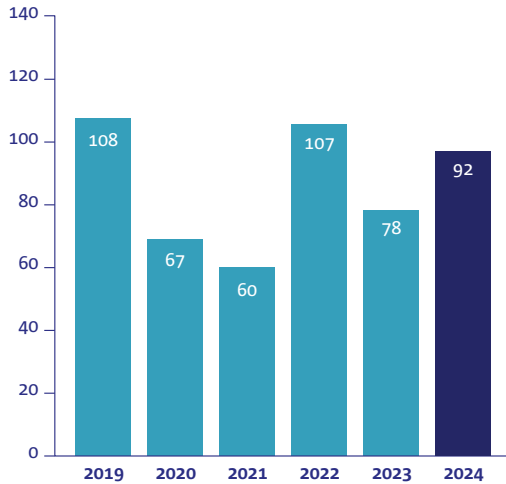
Aantal wetenschappelijke factsheets

¹⁰ De Tweede Kamer werkt structureel samen met overkoepelende wetenschapsorganisaties om actuele wetenschappelijke inzichten te gebruiken in het parlementaire proces. Dit heeft onder meer geleid tot de hierboven vermelde producten. Zie ook 20. Wetenschappelijke publicaties per commissie.

12. Rondetafelgesprekken, hoorzittingen, verhoren en individuele gesprekken

Rondetafelgesprek¹¹

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hoorzitting ¹¹	0	30	4	6	7	25
Verhoor ¹²	-	37	0	68	40	0
Individuele gesprekken ¹³	208	128	184	193	158	187

¹¹ Tijdens een rondetafelgesprek zitten alle genodigden tegelijkertijd aan tafel om deel te nemen aan de gedachtewisseling, terwijl in een klassieke hoorzitting genodigden één voor één hun inbreng leveren.

¹² Ondervraging onder ede door een parlementaire enquêtecommissie of parlementaire ondervragingscommissie.

¹³ Het gaat om gesprekken van een commissie met één persoon of instantie.

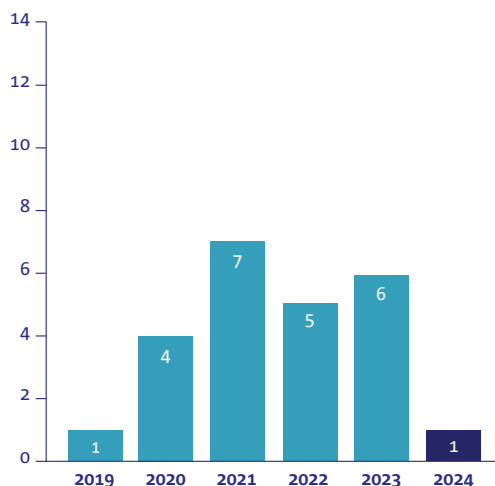
13. Aantal initiatiefnota's

2024:	15
2023:	14
2022:	15
2021:	14
2020:	24
2019:	28

14. Europa-instrumenten

Parlementair voorbehoud

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Commissievergaderingen	54	41	35	34	33	28
i.v.m. een Europese Raad						
Schriftelijk overleg	50	87	69	75	78	73
i.v.m. een Europese Raad						
Subsidiariteitstoetsen	0	1	0	0	1	0
Politieke dialogen	2	0	2	2	0	1

Aantal werkbezoeken aan Europese instellingen in Brussel¹⁴

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Kamer- en commissie-delegaties	4	3	3	6	6	4
Rapporteurs Kamercommissies	1	1	3	1	0	3
Totaal	5	4	6	7	6	7

¹⁴ Exclusief de interparlementaire commissiebijeenkomsten georganiseerd door het Europees Parlement en de interparlementaire conferenties georganiseerd door het EU-voorzitterschap.

15. Aantal activiteiten van verschillende parlementaire delegaties

Activiteiten	Jaartotalen	Deelnemers EK	Deelnemers TK
Delegatie naar de NAVO-assemblee			
Plenaire sessie	3	4	9
Commissie vergadering	9	1	10
Delegatievergadering	4	9	9
Verkiezingswaarnemingsmissie	1	0	1
Gesprek	1	0	9
Totaal	18	14	38

Delegatie naar de parlementaire vergadering van de Raad van Europa			
Plenaire sessie	4	18	1
Commissievergadering	13	6	0
Delegatievergadering	5	21	1
Verkiezingswaarnemingsmissie	0	-	-
Gesprek	1	2	0
Voorzittersconferentie	0	-	-
Totaal	23	47	2

Delegatie naar de OVSE-assemblee			
Plenaire sessie	3	9	2
Commissievergadering/-reis	9	7	0
Delegatievergadering	3	8	3
Verkiezingswaarnemingsmissie	7	13	0
Webinar/Seminar	1	1	0
Gesprek	1	1	0
Overig	9	6	0
Totaal	33	45	5

Delegatie naar de Benelux interparlementaire assemblee			
Plenaire sessie	3	32	9
Commissievergadering	11	74	2
Delegatievergadering	3	19	6
Overige activiteiten	4	18	6
Totaal	21	143	23

Delegatie naar de Interparlementaire Unie			
Plenaire sessie	2	4	3
12+ groepvergadering	10	20	14
Delegatievergadering	7	19	13
Voorzittersconferentie	0	-	-
ALV	2	12	13
Gesprek	0	-	-
Totaal	21	55	43

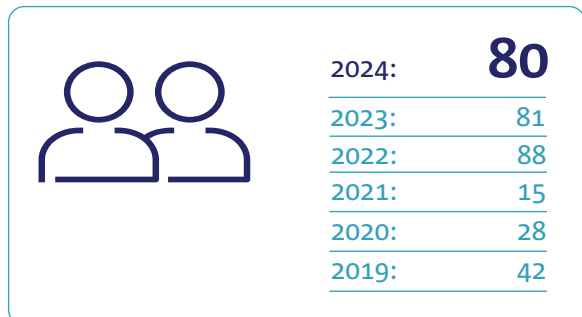
Delegatie naar de Taalunie			
Plenaire sessie	2	8	9
Delegatievergadering	2	4	6
Overige bijeenkomsten	5	10	9
Totaal	9	22	24

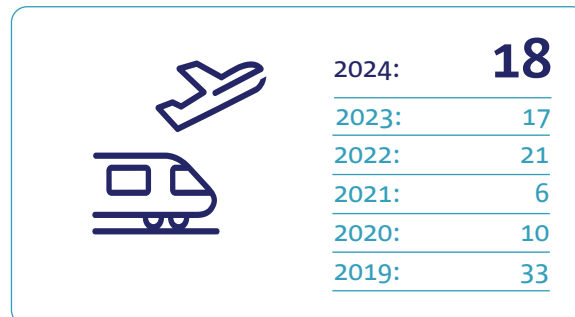
Delegatie naar de Parlementaire Assemblee van de Unie voor de Mediterrane Regio			
Plenaire sessie	1	1	0
Totaal	1	1	0

16. Buitenland: ontvangsten en werkbezoeken

Aantal ontvangsten buitenlandse gasten en delegaties

Buitenlandse werkbezoeken

17. Rapporteurs

Totaal aantal rapporteurs

Aantal rapporteurs per commissie

	Begroting ¹⁵	EU-rapporteurs	Groot project	Wetenschapstoets	Wetgeving	Overige
A&M	0	0	0	0	0	0
Biza	0	2	0	3	0	5
BuHaOS	2	2	0	0	0	2
BuZa	0	0	0	0	3	0
Defensie	2	2	3	2	0	0
DiZa	3	2	1	0	0	3
EZ	0	0	0	0	2	0
EZK	0	2	0	0	3	0
EuZa	0	10	0	0	1	0
Financiën	2	3	0	1	0	0
I&W	2	3	0	0	0	2
J&V	4	0	0	2	4	4
KGG	0	1	0	0	3	0
KR	2	2	0	0	0	2
LNV / LVVN	2	10	0	0	7	0
OCW	2	0	0	0	2	0
RU	0	0	0	0	0	3
SZW	4	0	0	0	0	0
VRO	2	1	0	0	0	0
VWS	6	6	0	0	0	0

¹⁵ Betreft de gehele begrotingscyclus, inclusief jaarverslagen

18. Contactvormen met burgers en instellingen in aantallen:

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Brieven en e-mails ¹⁶	6045	6630	5620	5656	4285	4986
Bezoekers	239.677	40.856	2588	104.707	136.168	143.911
Tweede Kamer website ¹⁷	4.472.667	7.934.243	12.042.191	10.639.251	10.036.418	8.947.224
App Debat Direct ¹⁸	111.679	132.648	201.209	242.835	315.893	388.681
Debat Direct (website) ¹⁹	3.682.285	5.357.684	6.394.805	11.015.969	6.843.487	6.766.737
Debat Gemist ²⁰	507.449	628.435	488.071	407.343	461.776	-
X ²¹	86.101	110.667	140.492	164.708	173.683	179.902
Petities	135	78	95	153	118	195
Gesprekken ²²	208	128	184	193	158	187
Verzoekschriften	161	199	184	185	154	96
- waarvan behandeld	10	9	9	2	-	-
- in behandeling genomen	-	-	-	-	3	5
Burgerinitiatieven	3	3	1	4	1	3
- waarvan behandeld	1	2	1	4	-	-
- in behandeling genomen	-	-	-	-	2	2
Binnenlandse werkbezoeken	47	5	25	30	14	59

¹⁶ Vermeld zijn alleen de brieven en e-mails van burgers en instellingen die rechtstreeks of na doorgeleiding zijn behandeld door een commissie en die zijn geregistreerd. De aantallen ontvangen brieven e.d. zijn dus hoger. Met name de Kamervoorzitter ontvangt veel brieven, waarvan een deel wordt doorgeleid naar een Kamercommissie.

¹⁷ Het betreft zogenoemde "unieke bezoeken": elke keer dat een bezoeker verbinding zoekt met www.tweedekamer.nl

¹⁸ Totaal aantal downloads.

¹⁹ Som van het aantal unieke bezoekers per dag.

²⁰ Het platform Debat Gemist is in december 2023 samengegaan met de website Debat Direct

²¹ Aantal volgers van het algemeen X-account (@2eKamertweets) van de Kamer.

²² Aantal, vaak besloten, gesprekken van een commissie met een of meer personen.

19. Selectie van verschenen boeken en publicaties in tijdschriften over de Tweede Kamer

Aerts, R. e.a.

Machtwoorden: over het schrijverschap en politiek in Nederland
Amsterdam, 2024

Historische en actuele blik op de wisselwerking tussen woorden en macht, met een bijzondere aandacht voor de rol van minderheden en activisten in de politiek.

Borgman, W. e.a.

Jaarboek Parlementaire Geschiedenis 2024 : partij en parlement
Amsterdam, 2024

Centraal staat de gecompliceerde relatie tussen politieke partijen en het parlement.

Borman, T.C.

Moties tot intrekking van een wetsvoorstel: doorkruising van de wetsprocedure?
Regelmaat 2024

nr. 2 blz. 176 t/m 193

Nagegaan wordt hoe het zit met moties waarin de regering wordt verzocht om een door de regering ingediend en bij de Tweede of Eerste Kamer aanhangig wetsvoorstel in te trekken.

Brüheim, W.A.E.

Stemmen bij volmacht : waarborg of bedreiging voor een vrij en eerlijk verkiezingsproces?
Den Haag, 2024

In Nederland kan bij verkiezingen een kiezer ook namens een andere kiezer een stem uit brengen: stemmen bij volmacht. Buitenlandse verkiezings-waarnemers hebben hierop kritiek.

Bruyne, M. de e.a.

Dubbele Tweede Kamer of Kamerloos moment?

Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 2024
nr. 1 blz. 21 t/m 33

Analyse van de aanvang van het lidmaatschap van de Tweede Kamer.

Groen, L.C. e.a.

Lijstuitputting, de Kieswet en de Grondwet
Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 2024
nr. 2 blz. 63 t/m 77

Besproken wordt welke wettelijke voorzieningen bestaan als zich een situatie van lijstuitputting voordoet. Lijstuitputting doet zich voor als niet op alle zetels die een partij bij de verkiezing heeft bemachtigd een kandidaat kan worden benoemd.

Heeringa, G.

Stemcomputers en videoverbindingen: de mogelijkheden tot digitalisering van de stemprocedures in de Staten-Generaal
Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 2024
nr. 2 blz. 78 t/m 100

Heringa, A.W. e.a.

Wie dan leeft... Over de toekomstbestendigheid van democratie, politiek en bestuur
Den Haag, 2024

Besproken wordt hoe politieke keuzes die we vandaag nemen gevolgen hebben voor de wereld van morgen.

Hout, F. van

Positie verkenner, functie regels : de haalbaarheid, vorm en inhoud van een regeling van de verkenningfase in de kabinetsformatie
S.l., 2024

Centraal staat de vraag in hoeverre het haalbaar is de verkenningfase in de kabinetsformatie te reglementeren in de Grondwet, een formele wet of het Reglement van Orde van de Tweede Kamer.

Hout, F.J.C. van e.a.

'We voeren 'm niet uit!'revisited? Hoorzittingen met kandidaat-bewindspersonen zonder staatsrechtelijk toegevoegde waarde
Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 2024
nr. 3 blz. 213 t/m 230

Gesteld wordt dat de vertrouwensregel en het grondwettelijk stelsel van benoemingen van bewindspersonen er toe leiden dat hoorzittingen in de nu gehanteerde vorm staatsrechtelijk irrelevant zijn.

Julicher, M. M.

Tweede Kamercommissies: je gaat het pas zien als je het doorhebt!
Ars Aequi 2024
nr. 2 blz. 86 t/m 88

Pleidooi voor meer aandacht voor het werk dat in Tweede Kamercommissies gedaan wordt.

Maasbommel, S.

Aangenaam kennis te maken : zie de hoorzittingen voor wat ze (kunnen) zijn
Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 2024
nr. 3 blz. 204 t/m 212

Gesteld wordt dat hoorzittingen voor kandidaat-bewindspersonen iets toevoegen, mits er niet al te veel constitutioneel gewicht aan wordt toegekend.

Meer, T. van der

Waardenloze politiek: hoe de Nederlandse politiek de kunst van het conflict verloor
Amsterdam, 2024

Analyse van de Nederlandse politiek in de afgelopen decennia en de Rutte-jaren in het bijzonder. Ingegaan wordt op de crisis van de middenpartijen en het succes van BBB, NSC en PVV in 2023.

Meeus, T.J.

Duidelijkheid
Amsterdam, 2024

Centraal staat welke invloed het veranderende taalgebruik in de politiek heeft op het dagelijks bestuur en de bevolking, met chaos als resultaat.

Partiman, D.

Stem op een vrouw : de strijd voor vrouwen in de politiek
Amsterdam

Schets van de historie van de vrouwenemancipatie via de politiek, met voorbeelden van geslaagde representatie in de politieke geschiedenis.

Trapman, L.

Bierviltjes, boeken en bv's. De bedrijvigheid van politieke partijen
Ars Aequi 2024
nr. 6 blz. 509 t/m 517

Beschrijving van de voor- en nadelen van inkomsten uit commerciële activiteiten van politieke partijen. Bepleit wordt dat de huidige regelgeving daaromtrent aanpassing behoeft.

Trapman, L.S.A.

Kiesrecht, verkiezingen en verkiezingscampagnes
Deventer, 2024

Centraal staat de vraag aan welke uitgangspunten vrije en eerlijke verkiezingen in Nederland moeten voldoen en in hoeverre het EVRM en de Grondwet deze uitgangspunten waarborgen.

Vissers, N.

Een nieuw kiesstelsel, ongelijk en onevenredig
Nederlands Juristenblad 2024
nr. 27 blz. 3048 t/m 3057

Gesteld wordt dat de beoogde doelen van een nieuw kiesstelsel zwaarder moeten wegen dan de voordelen van het huidige stelsel. Bovendien moet het passen binnen de grondwettelijke kaders.

Vugt, E. van

Demystificatie van de motie
Ars Aequi 2024
nr. 5 blz. 401 t/m 411

Naar aanleiding van het recordbrekende aantal moties in 2022 wordt de vraag gesteld wat een motie precies is, voor welke doelen de Kamer dit instrument gebruikt en wat dit instrument staatsrechtelijk relevant maakt.

Vullings, J. e.a.

Het jaar van Caroline, Pieter en Geert : een politieke aardverschuiving aan het einde van het Rutte-tijdperk
Amsterdam, 2024

Beschrijving van de politieke gebeurtenissen van mei 2023 tot mei 2024, met een hoofdrol voor Caroline van der Plas (BBB), Pieter Omtzigt (NSC) en Geert Wilders (PVV).

20. Wetenschappelijke publicaties per commissie

De Tweede Kamer werkt structureel samen met overkoepelende wetenschapsorganisaties om actuele wetenschappelijke inzichten te gebruiken in het parlementaire proces. Dit heeft onder meer geleid tot de hierna volgende publicaties.

Commissie Binnenlandse Zaken

Prof. dr. Bart Jacobs, hoogleraar Computerbeveiliging en privacy aan de Radboud Universiteit en Rowin Jansen, promovendus Algemene rechtswetenschap aan de Radboud Universiteit

[Voorgenomen wijzigingen in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2017 \(factsheet\)](#)

Beschouwing over de nieuwe inlichtingenwet die een veelheid aan complexe operaties zal beslaan. Ingegaan wordt op enkele relevante hoofdzaken (onder andere geautomatiseerde data-analyse en een nieuwe inrichting van het toezicht op de Veiligheidsdiensten). Zoveel mogelijk wordt daarbij de lijn gevolgd van de Hoofdlijnennotitie (Kamerstuk 34588, nr. 92).

Prof. dr. Jan-Jaap Oerlemans, bijzonder hoogleraar Inlichtingen en Recht Universiteit Utrecht en Mr. Sophie Harleman, promovenda MONTAIGNE Instituut voor Rechtsstaat en Rechtspleging en het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtwetenschappen Universiteit Utrecht

[Voorgenomen wijzigingen in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2017 \(factsheet\)](#)

Beantwoording van vragen van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken over voorgestelde aanpassingen in de Wiv 2027 omtrent bulkinterceptie, de hackbevoegdheid en bulkdatasets. Vervolgens wordt ook ingegaan op de voorgestelde wijzigingen op het toezichtstelsel. Benadrukt wordt dat het belangrijk is de ervaringen met de Tijdelijke cyberwet bij de wetwijziging te betrekken. Tenslotte wordt gesteld dat er meer aandacht moet zijn voor de gewijzigde dreigingen en voor nieuwe taken waarmee de AIVD en de MIVD zich bezighouden.

mr. dr. Marloes van Noorloos, universitair hoofddocent straf- en strafprocesrecht Universiteit Leiden en mr. dr. Laura van Oploo, universitair docent Straf(proces)recht aan de Universiteit Utrecht

[Wetenschapstoets van voorgenomen beleid](#)

Wijziging Algemene wet gelijke behandeling en Wetboek van Strafrecht t.a.v. seksuele gerichtheid en genderidentiteit (36510)

Rapporteurs Tweede Kamer: Marco Deen, Glimina Chakor en Mona Keijzer

Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Prof. dr. ir. Dorothea Hilhorst, dr. Alexander Jung, dr. Simona Vezzoli (allen Erasmus Universiteit Rotterdam)

[Opvang in de regio – een vergelijkende studie \(factsheet\)](#)

De factsheet is geschreven op verzoek van de Algemene Commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp van de Tweede Kamer en dient als achtergrond bij de bespreking van de volgende vragen:

- Hoe ontwikkelen initiatieven voor opvang in de regio zich in Nederland en andere Europese landen?
- Wat zijn belangrijke kenmerken van opvang in de regio in de Nederlandse praktijk?
- Hoe kan de praktijk worden verbeterd

Prof. dr. Herman Vollebergh (Tilburg University, Planbureau voor de Leefomgeving), dr. Asel Doranova (Tilburg University)

[Landenvergelijking Internationale Klimaatfinanciering \(update\) \(factsheet\)](#)

In het voorjaar vroeg de Vaste Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van de Tweede Kamer om een geactualiseerde versie van de wetenschappelijke factsheet “Internationale klimaatfinanciering: een landenvergelijking” uit oktober 2021. De achterliggende vraag: “Hoe geven de verschillende landen vorm aan klimaatfinanciering, en welke verschillen en overeenkomsten zijn er op het terrein van publieke en private inzet van middelen? Is het mogelijk om hierbij ook inzicht te verkrijgen hoe de beleidscoherentie daarbij in beeld is?”

Dr. Lia van Wesenbeeck, Vrije Universiteit Amsterdam, directeur Amsterdam Centre for World Food Studies; Judith Jacobs MSc, Wageningen University & Research; dr. ir. Walter de Boef; Wageningen University & Research

[Voedselzekerheid \(factsheet\)](#)

De Vaste Tweede Kamercommissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking gaf ons in het najaar van 2023 de opdracht een paper te schrijven bij wijze van concrete aanvulling op het stappenplan mondiale voedselzekerheid van de ministers voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De paper heeft als doel inzicht te bieden in de mogelijkheden voor Nederland om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de mondiale voedselzekerheid, zowel waar het gaat om de inzet van publieke middelen als om de mogelijkheden voor de Nederlandse private sector.

Joris Teer, Davis Ellison, Abe de Ruijter, The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS) Wetenschappelijk paper

[De prijs van conflict: Economische Gevolgen van een Militaire Crisis Rondom Taiwan voor Nederland en de EU | Tweede Kamer der Staten-Generaal \(Wetenschappelijk paper\)](#)

In opdracht van de commissie BuHa-OS heeft HCSS een onderzoekspaper opgesteld over de mogelijke economische repercussies van een conflict rondom Taiwan (geopolitiek-economisch, handelsrelaties en de Taiwanese economie). Dit paper is gepubliceerd op 22 februari 2024.

Commissie Defensie

Prof. dr. Ramses Wessel, Rijksuniversiteit Groningen

[Naar een supranationaal EU-Defensiebeleid? \(factsheet\)](#)

Op verzoek van de commissie Defensie heeft de Rijksuniversiteit Groningen een wetenschappelijk factsheet opgesteld waarin nader wordt ingegaan op de vraag of er binnen afzienbare tijd op Europees niveau een supranationaal EU-Defensiebeleid is te verwachten. Wetenschapstoets Defensienota 2024. Zie hierboven voor meer informatie.

Commissie Financiën & Rijksuitgaven

prof. dr. Anna Gold, Vrije Universiteit Amsterdam; dr. Dennis Veltrop, Rijksuniversiteit Groningen

[Wijzigingswet accountancysector \(36484\) \(Wetenschapstoets\)](#)

Rapporteur: Tom van der Lee, GroenLinks-PvdA

Beoordeelde documenten: Wijzigingswet accountancysector; Zesde voortgangsrapportage kwartiermakers toekomst accountancysector, Kaderwetevaluatie van de CEA over de periode 2018 – 2022

Jasper H. van Dijk, Julia van Rijn, Het Instituut voor Publieke Economie

[Naar een Europese Kapitaalmarktunie – Instituut voor Publieke Economie \(Wetenschappelijke publicatie\)](#)

De kapitaalmarktunie is een van de belangrijkste EU beleidsagenda's van dit moment. Sinds 2015 richt de Europese Commissie zich met actieplannen op de ontwikkeling en integratie van Europese kapitaalmarkten. In opdracht van de commissie Financiën is onderzoek gedaan naar de grootste barrières voor de ontwikkeling van de Europese kapitaalmarkten.

Prof. Dr. Lex Hoogduin (voorzitter), emeritus- hoogleraar Economie en universitair docent, Rijksuniversiteit Groningen, prof. Dr. Fabian Amtenbrink, hoogleraar Recht van de Europese Unie, Erasmus Universiteit Rotterdam Prof. Dr. Ivo Arnold, hoogleraar Economie, Erasmus Universiteit Rotterdam en Nyenrode Business Universiteit, prof. Dr. Harald Benink, hoogleraar Banking & Finance, Universiteit Tilburg, prof. Dr. Diane Fromage, hoogleraar Europees Recht, Universiteit van Salzburg (Oostenrijk)
Studiegroep ECB: Economische en juridische aspecten van de ECB-opkoopprogramma's - een vervolg

In januari 2021 verscheen het eerste rapport van de studiegroep ECB "Economische en juridische aspecten van de ECB-opkoopprogramma's." Dit rapport is geschreven in opdracht van de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer. Deze commissie heeft een nieuwe studiegroep ECB, deels bestaande uit leden van de studiegroep van 2021, om een update van het eerste rapport gevraagd.

Commissie Infrastructuur en Waterstaat

Dr. Ing. Paul Peeters (Breda University of Applied Sciences), ir. Joris Melkert BBA (TU Delft)

Toekomst verduurzaming luchtvaart (actualisatie) (Wetenschappelijke factsheet)

In 2018 en 2021 is op verzoek van de Tweede Kamer een wetenschappelijke factsheet opgesteld over de actuele ontwikkelingen en prognose van technologische ontwikkelingen en innovatie op het gebied van verduurzaming van de luchtvaart. Om de allerlaatste ontwikkelingen van elektrisch vliegen, waterstof en het bijmengen van duurzame brandstoffen in kaart te brengen is een nieuwe actualisatie van de factsheet opgesteld.

Prof. dr. Maarten Kleinmans (Universiteit Utrecht), dr. Bregje van Wesenbeeck (Deltares), prof. dr. ir. Bas Jonkman (Technische Universiteit Delft), dr. Jim van Belzen (Wageningen University & Research en NIOZ)

Innovaties bij dijkversterking (Wetenschappelijke factsheet)

In 2024 is op verzoek van de Tweede Kamer een wetenschappelijke factsheet opgesteld over innovaties bij dijkversterking. In de factsheet wordt ingegaan op innovatie op project- en systeemniveau en op mogelijkheden voor innovatie in uitvoeringprogramma's en op de langere termijn.

Mr. dr. Rogier Kegge (Universiteit Leiden), prof. mr. dr. Kars de Graaf (Rijksuniversiteit Groningen)

Voorzorgbeginsel (Wetenschappelijke factsheet)

In 2024 is op verzoek van de Tweede Kamer een wetenschappelijke factsheet opgesteld over het voorzorgbeginsel in het internationale Europese milieurecht en doorwerking daarvan in het nationale recht. Hierin wordt ingegaan op de mogelijkheden om het voorzorgsbeginsel sterker in de wetgeving te verankeren en de afwegingen die hierbij aan de orde zijn. Daarbij wordt ingegaan op eventuele herintroductie van de revisievergunning en de voor- en nadelen daarvan; mogelijkheden voor het beschermen van omwonenden tegen potentieel zeer zorgwekkende stoffen (pZZS) en op voorbeelden in Nederland van succesvolle toepassing van het voorzorgsbeginsel in de context van industrie en omwonenden.

Commissie Justitie en Veiligheid

prof. dr. John de Wit (Universiteit Utrecht), dr. Sjors Ligthart (Tilburg University) en dr. Jilles Smids (Erasmus MC)

Initiatiefwetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen (Wetenschapstoets)

Op verzoek van de commissie voor Justitie en Veiligheid bogen drie wetenschappers zich over een initiatiefwetsvoorstel dat gaat over de strafbaarstelling van conversiehandelingen (Kamerstuk 36178). Dit wetsvoorstel is een initiatief van de partijen D66, VVD, GroenLinks-PvdA, SP en Partij voor de Dieren. De wetenschappers onderschrijven in de wetenschapstoets de wens van de initiatiefnemers om de schade van conversiehandelingen voor slachtoffers te verminderen. Zij vragen zich af of het inzetten van het strafrecht het juiste middel daarvoor is. De wetenschappers doen een aantal aanbevelingen om de doelen, de effectiviteit en efficiëntie, en de evaluatie van het wetsvoorstel te verbeteren.

Bauke Koekoek

Verward/onbegrepen gedrag (Wetenschappelijke factsheet)

Ondanks veel beleidsinspanningen op verschillende niveaus is het nog steeds lastig om grip te krijgen op het fenomeen 'verward gedrag'. Er gaat veel onder dit begrip schuil: maatschappelijke verhoudingen, verhoudingen tussen mensen, organisatie van zorg en veiligheid, sociaaleconomische factoren, samenwerkingsproblematiek tussen publieke diensten et cetera. In deze factsheet wordt een overzicht gegeven van dit fenomeen.

Parlementaire verkenning

Verward/onbegrepen gedrag en veiligheid, eindrapportage 4 juli 2024

De commissie voor Justitie en Veiligheid heeft in oktober 2023 besloten om een parlementaire verkenning uit te voeren naar verward/onbegrepen gedrag en veiligheid.

Het doel van de parlementaire verkenning is om inzichtelijk te maken welke stappen er de afgelopen jaren gezet zijn in de aanpak van personen met verward/onbegrepen gedrag en veiligheid en wat de effectiviteit ervan is geweest. Daarbij wordt aandacht besteed aan de vraag waarom het nog niet (voldoende) gelukt is om de zorg zo in te richten dat personen met verward/onbegrepen gedrag minder overlast en gevaar veroorzaken voor de samenleving. De rapporteurs voor deze parlementaire verkenning zijn de leden Ingrid Michon-Derkzen (VVD) en Songül Mutluer (GL-PvdA).

Er is aan twaalf organisaties in de uitvoering schriftelijke input gevraagd. Daarnaast is in het kader van Parlement en Wetenschap door Bauke Koekoek een wetenschappelijke factsheet geschreven. Op 29 mei 2024 vond een technische briefing plaats door de betrokken ministeries, gevolgd op 30 mei 2024 door een rondetafelgesprek met deskundigen en vertegenwoordigers van organisaties. De vergaarde informatie en inzichten zijn gebruikt voor de eindrapportage die op 4 juli 2024 is gepubliceerd.

Werken aan wetgevingskwaliteit

De Werkgroep versterking functies van de Tweede Kamer heeft in haar rapport 'Meer dan de som der delen' aangegeven dat het belangrijk is dat de Tweede Kamer periodiek en met een brede blik stil staat bij de wetgevingskwaliteit en heeft daarbij aangegeven dat de commissie J&V rapporteurs wetgevingskwaliteit zou kunnen aanstellen. In verband hiermee heeft de commissie J&V besloten het thema wetgevingskwaliteit op de kennisagenda te zetten.

Op 5 december 2023 is in dit kader 'Werken aan wetten' verschenen, een praktische handreiking wetgevingskwaliteit voor Kamerleden. Deze handreiking is opgesteld door de Kamerleden Joost Sneller en Kees van der Staaij in hun rol als (eerste) rapporteurs wetgevingskwaliteit namens de commissie voor J&V.

De commissie J&V heeft hierna besloten het rapporteurschap voort te zetten en daarvoor opnieuw rapporteurs te benoemen. De Kamerleden Ingrid Michon-Derkzen en Joost Sneller hebben in dit kader op 4 november 2024 de brief 'Werken aan wetgevingskwaliteit' gestuurd naar alle leden van de vaste Kamercommissies met daarin een aantal suggesties voor Kamerleden die behulpzaam kunnen zijn bij de voorbereiding van een wetsbehandeling. Daarbij voegden zij de Handreiking wetgevingsrapporteurschap (zie bijlage bij de brief).

Parlementaire verkenning

Strafrechtketen, eindrapport

De commissie voor Justitie en Veiligheid heeft in 2022 besloten om een parlementaire verkenning uit te voeren naar de problemen in de strafrechtketen. Elf organisaties uit deze keten is in 2023 gevraagd om informatie te leveren over zaken als de doorstroom, het grote aantal sepo's, het gebrek aan menskracht bij de politie en de hoeveelheid zaken die de rechters niet aankunnen.

Op basis van deze input maakte de commissie vervolgens een brede analyse van de problemen. In de loop van het voorjaar vonden technische briefings, gesprekken en een rondetafelgesprek plaats en tot slot een commissiedebat op 14 juni 2023. De inzichten die de commissie opdeed met de parlementaire verkenning, zijn gebundeld in een beknopt verslag en vormden input voor dit debat met de bewindspersoon. Na het debat leverde de commissie een eindrapport op over de parlementaire verkenning.

Op 6 juli 2023 verscheen het eindrapport van de parlementaire verkenning naar de pres-taties in de strafrechtketen. De verkenning is gedaan door de rapporteurs Ulyse Ellian (VVD) en Songül Mutluer (GL - PvdA). Zij hebben mede namens de andere commissieleiden onderzocht hoe het functioneren van de strafrechtketen verbeterd kan worden. De rapporteurs concluderen dat de ministers meer regie op zich kunnen nemen, vooral op het gebied van bedrijfsvoering, om zo de problemen in de keten vanuit een overkoepelende rol aan te pakken.

Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Arslan, I., Distelbrink, M. & Yassine, D. (2024)- Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.

Mentale gezondheid van jongeren en studenten in Nederland. Een overzicht van trends en verklarende factoren

Van deze publicatie is ook een factsheet gemaakt (zie onderstaand). Dit alles in het kader van het Kennisagenda-thema Mentale gezondheid van jongeren en studenten. Het Verwey-Jonker Instituut heeft in opdracht van de commissie OCW op 4 april 2024 een systematisch overzicht opgeleverd van trends in de ontwikkeling van de mentale gezondheid van jongeren en studenten, van verschillen tussen subgroepen, en van factoren die van invloed zijn op de mentale gezondheid.

Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Marcel Ham en Krijn van Beek met bijdragen van Henk Nies, Yvonne Witter, Marcel Canoy en Jan Smelik

[Paper van de Samenwerkende Kennisinstituten \(SKI\), in het bijzonder Vilans en Movisie](#)
[Leefvormen in een ouder wordende samenleving](#)

Wijkgerichte ouderenzorg' is één van de thema's van de kennisagenda van de vaste Kamercommissie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). In dat kader hebben de Samenwerkende Kennisinstituten (SKI) – in casu Vilans en Movisie – op verzoek van de voorbereidingsgroep een paper opgesteld over woonvormen van en voor ouderen in het spectrum tussen intramuraal en zelfstandig wonen, met een analyse van factoren die faciliterend of belemmerend kunnen werken voor de verschillende woonvormen. De vaste commissie voor VWS heeft de paper openbaar gemaakt (zie Kamerstuk 36600 XVI nr. 101). De vaste commissie voor VWS en de vaste commissie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening hebben de betrokken bewindslieden om een reactie op deze paper verzocht

